

Välittäminen aikuiskoulutuksen tehtävänä

Kuva: Tarja Vänskä-Kauhainen

Aikuiskasvatuksella on vanhastaan vahva sosiaalinen ulottuvuus. Kansalaisyhteiskunnasta ja -järjestöistä nouseva halu auttaa yhteiskunnan huonompiosaisia on ainakin menneinä vuosikymmeninä erottanut aikuiskoulutuksen esimerkiksi ammatillisesta ja korkeakoulutuksesta. Ajatus aikuiskoulutuksesta ”toisen mahdollisuuden” tarjoajana kuvaa sekin aikuiskoulutuksen sosiaalista ja jopa sosiaalipoliittista luonnetta. Sosiaalinen ominaisluonne ei ole 2000-luvullakaan kadonnut, jos kohta aikuiskoulutuksen on viime vuosikymmeninä sillä tavalla valtavirtaistunut, että kilpailukykydiskurssissa myös se kuvataan mielellään ensisijaisesti työvoimapolitiikan välineenä.

Voidaan myös sanoa, että vastuu ja välittäminen eri muodoissaan ovat tärkeä juonne aikuiskasvatuksen historiallisessa kaassa viime vuosisadan alkupuolelta nykypäivään. Edelleen suuri osa aikuiskouluttajista samastuu sosiaalisella mielenlaadulla varustautuneisiin ”maailmanparantajiin”. Koulutuksen arviointineuvoston tuoreen arvioinnin mukaan esimerkiksi vapaan sivistystyön opettajat ovat niin vahvasti sitoutuneet nimenomaan vapaaseen sivistystyöhön ja sen arvoihin, että voi puhua kutsumuksesta. Välittämisen ajatus on tänään yhtä ajankohtainen kuin ennenkin. Globaalin talouskriisin oloissa vastuunkantajia ja välittäjiä kaivataan. On entistä enemmän halua nähdä aikuiskoulutus myös vastavoimana tehokkuutta ja voitonmaksimointia palvovalle taloudelle. Vastavoima-ajatuksen ytimenä on ihmisestä välittäminen: ihminen ei ole vain työvoimaa ja kuluttavaa massaa.

Euroopassa lähes 80 miljoonaa ihmistä elää köyhyysvaarassa. Euroopan Unioni on nimennyt tämän vuoden *köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan teemavuodeksi*. Teemavuoden tavoitteena on:

- tunnustaa köyhyyydessä elävien ja syrjäytyneiden oikeus ihmisarvoiseen elämään ja osallistuminen yhteiskunnalliseen toimintaan,
- edistää kansalaisten osallisuutta sosiaalisen osallisuuden politiikkoihin ja toimiin ja korostaa sekä kollektiivista että yksilön vastuuta osallistua köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseen sekä vapaaehtoistyön edistämisen ja tukemisen tärkeyttä,
- edistää sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja jakaa osallisuuteen liittyviä hyviä käytänteitä,
- vahvistaa kaikkien merkittävien poliittisten toimijoiden sitoumusta tehokkaampiin toimiin.

Jäsenvaltiot sovittavat teemavuoden tavoitteet kunkin maan tilanteeseen ja tarpeisiin. Suomessa pääaihe on osallisuus ja yhteenkuuluvuus. Tavoitteena on:

- vahvistaa osallisuutta ja sen ymmärtämistä,
- edistää tasavertaisuutta ja resurssien oikeudenmukaista jakoa sekä
- poistaa osallisuuden sosiaalisia ja kulttuurisia esteitä.

Jo kymmenen vuotta aikaisemmin EU-johtajat sitoutuivat poistamaan köyhyyden Unionin alueelta vuoteen 2010 mennessä. Nyt olemme tässä: keskellä globaalia talouskriisiä. Määräaika on kulunut umpeen ja köyhyyden poistamisen tavoite asetettu uudelleen: vastuu siitä kuuluu kaikille. Suomessa työttömyyden on ennustettu tänä vuonna kasvavan ennätyslukemiin. Apu köyhien ja muiden talousvaikeuksissa olevien kasvavalle joukolla käy entistä niukemmaksi tilanteessa, jossa julkista taloutta ollaan panemassa rankalle säästökuurille vuosikausiksi eteenpäin.

Euroopan parlamentin päätöslauselmassa *Oppia ikä kaikki* ja sen pohjana olevassa komission tiedonannossa aikuiskoulutuksen kehittämistä perustellaan sillä, että esimerkiksi maahanmuuttajien, ikäihmisten ja huono-osaisten määrä Euroopassa jatkuvasti kasvaa. Sosiaalisin perustein suunnattavan aikuiskoulutuksen tarve lisääntyy. Komissio perustelee aikuiskoulutukseen sijoittamista taloudellisestikin mitattavilla hyödyillä: investoinnit koulutukseen tulevat pitkällä aikavälillä syrjäytymisestä aiheutuvia kustannuksia edullisemmaksi. Syrjäytyminen näkyy monenlaisena pahoinvointina ja oireiluna, päihderiippuvuutena, huonona terveytenä ja kasvavina sosiaali- ja terveydenhoitokuluina, lisääntyvänä rikollisuutena.

Tämä on ensimmäinen numeroni Aikuiskasvatuksen päätoimittajana. Olen kuulunut lehden lukija- ja kirjoittajakuntaan 1980-luvun lopulta lähtien. Edeltäjäni Jukka Tuomistosta Petri Saloon ansaitsevat hatunnoston lehden kehittämisestä nykyiselle tasolle. Kukin päätoimittaja jättää lehteen oman kädenjälkensä, mutta yhteistä pian 30 vuotta jatkuneelle kehittämistyölle on tieteelliseen tutkimukseen perustuvan otteen vahvistuminen. Toivoa sopii, että Suomessa tehdään entistä korkeatasoisempaa tieteellistä tutkimusta aikuiskoulutuksesta. Lehti voi rakentaa linjansa vain julkaistavaksi tarjottujen artikkelien varaan. Parhaimmillaan aikuiskasvatuksen ja -koulutuksen analyysit ovat monitieteisiä.

Aikuiskasvatus-lehti kattaa aihepiiriinsä kansalaisen elämän ja siihen vaikuttavien tekijöiden koko kirjon. Aikuiskoulutuksella on elimellinen ja muuta koulutusta läheisempi kytkeä niin työelämään ja harrastustoimintaan kuin kansalaisen elämään yleensä. Aikuinen oppii koko elämänsä ja kaikilla elämänalueilla: puolisona, huoltajana, poliittisena valitsijana, kuluttajana, työntekijänä. Tässä mielessä Aikuiskasvatus on muita kasvatusalan lehtiä yhteiskunnallisempi. Lehden on luontevaa ammentaa asiantuntemuksensa paitsi kasvatus- myös yhteiskuntatieteistä.

Heikki Silvennoinen